

energia szociális energiává válása „elitálás” után történik, s ezzel bizonyítottot szolgáltat arra, hogy ha valaki szociális téren a freudizmust következetesen végig akarja vinni, éppúgy reakcióssá lesz, mint a tradicionális pedagógia. Ez a freudizmus egyik véglete, míg a másik az, amikor a *szexuális nevelés szexualitásra való neveléssé válik*.

Székely egyik végletebe sem esik bele. Az ő pedagógiájának, mint a fentebbi példa is mutatja, a szexualitásnál lényegesebb kitevői a szeretet, figyelem és okosság, amivel tanúságot tesz arra is, hogy tudatában van a szexuális nevelésnek, mint táradalmi produktumnak *átmeneti jellel* és részt kér, a részben belőle folyó, rá következő szociális nevelés előkészítő munkájából is.

Atenau Pál

FIATAL SZLOVENSZKÓI IRÓNŐ.* Az utóbbi két-három évben egyre több olyan könyv, tanulmány, cikk látott napvilágot, melyek önéletrajz és vallomásszerű jellegüknél fogva kitűnnek a többi irodalmi termék tömkelegéből s amelyek tartalmuknál és feltétlenül őszinte hangjuknál fogva felfigyeltető kortünetnek tekinthetők.

Erre vonatkozóan ép' a közelmúlt napokban jegyezte meg a *Századunk* egyik cikkírója, hogy: „nagyon tanulságos lenne azt a pszichológiai és társadalmilag meghatározott *gyónáskényszert* kielemezni, mely (a fiatal írókat) sorozatos és már szinte minden más tárgyi mondanivalót elsodró monstre-önvallomásokra készíti.” (*Századunk*, XI. 4-5. szám, 209. o.) Semmi kétség: a kor, napjaink sok emóciót nyújtó lázas üteme, sebeket tépő bántása, a társadalmi és lelki differenciálódások kényszerítik az írástudót, hogy a lelke legmélyén elraktározott élményanyagot felszínre hozza. És van valami karinthys gesztus abban, hogy ezeket az önéletrajzokat, vallomásokat és konfessziókat papírra vetik. Az élet értelmére ráeszmélt ember szükségesnek tartja, hogy beszámoljon kortársainak élményeiről, megérzéseiről és meglátásairól:

*Mert nem mondhatom meg senkinek,
Hát elmondom mindenkinek.*

Miért? Talán nincs kinek bizalmasan, a meghitt négyszemközti beszélgetések megejtő csöndjében elmondani vagy napjaink hihetetlen sodrású iramában nincs megfelelő hely és idő, hogy az ember valami belső parancsra mindent feltárjon, ami lelkét nyomasztóan megüli? Lehet, hogy így van, de ne kutassuk az okokat. Az író bennél a társadalomban és nem akar magában maradni érzéseivel és élményeivel: hajtja a közlési vágy, a kívánság, hogy a vele megtörtént eseményeket lelki megéléseket és tényeket lerögzítse és mindenkinek tudtára adja. A vallomások és önéletrajzok tehát (és itt tökéletesen egyre megy, hogy a szerző első vagy harmadik személyben mondja-e el élete döntő és kiemelkedő mozzanatait!) a tényirodalom gazdagodását vonják maguk után. Ilyen zsánerű könyv az utóbbi időben nálunk és a külföldön garmadával jelenik meg. Elég ha csak a magyarok közül *Kassák Lajos*: Egy ember élete, *Márai Sándor*: Egy polgár vallomásai, *Szabó Béla*: Ezra elindul, *Szenes Piroška*: Egyszer élünk című munkáira vagy *Ignotus Pálnak* a Szép Szóban megjelent Önarcképére, *Fejtő Ferenc*: Érzelmes utazás című könyvének elegey részleteire és *Nagypál Istvánnak* a *Gondolatban* megjelent önvallomásos jegyzetére gondolunk. Ide sorozható *Sáfár Katalin* regénye is, mely a tényirodalom -gazdagodása szempontjából annál inkább értékes megnyilatkozásnak számít, mert arról a területről, ahonnan a szerző a

* Sáfár Katalin: *Mégsem történt semmi*, Franklin-Társulat, Budapest, 1936.

könyv témáját meríti, alig történt eddig kísérlet az élményanyag lerögzítésére.

Miről is számol be a könyv? Egy urileány elindulásáról és életbenővéséről. Igen, egy elkényeztetett, gyerekszobás, félrenevelt leánylélek fejlődését írja le a szerző ebben a regényben. A sина, a regény hősnője, a rossz nevelés minden káros következményeit magán viseli. Tele van gátlásokkal. Alacsonyabbrendűségi érzése zárkóztató, érzékennyé és bátoratlanná teszi. De belülről mégis hajtja valami, hogy megmutassa: több ő mégis, mint társai! Összeszedi minden erejét s, tehetsége meg szorgalma révén az első lesz a gimnáziumban és kitüntetéssel teszi le az érettségit. Tanulmányait a berlini egyetemen folytatja. Tanárnőnek készül. Az idegen környezet kezdetben egészen kizökkenti, megzavarja. Sokáig tart, míg bele tud illeszkedni. Bizalmatlan, félénk, kedvesen naiv és gyermeki, de emellett öntudatos és majdnem önálló. Szüntelen harcban áll önmagával és a külső világgal. Ezek a vívódások lelkében folynak le és állandó rezgésben tartják belső világát. Kissé lankad, elernyed, a sok új benyomás, a nagyváros lüktetése és hajszája, a különféle emberekkel való érintkezések és az ezek nyomán támadt különös gondolatok és érzések teljesen lefoglalják és erősen nyugtalanítják. De régi alacsonyabbrendűségi érzése feltámad, ismét nekilendül a munkának. Most már jön a szerelem is, amit szégyenlősen még mindig „reszelem”-nek mond komplexumai következtében. Természetesen gátlásai (és főleg apakomplexuma) nem engedik, hogy feloldódjék a szerelemben, megtorpan előtte és végül is hidegen s majdnem örömmel állapítja meg, hogy „mégsem történt semmi.”

Nem firtatjuk, hogy a könyvben mennyi a megtörtént valóság és mennyi a koholt történet. De még így is pompás anyag ez a regény egy freudi pszichoanalitikus számára. Lehet, hogy a marxista kritika rigorózusai fölöslegesnek fogják tartani ezt a könyvet, esetleg lektúriróadalomnak minősítik. Nincsen igazuk! A regény érdekes és értékes dokumentuma egy olyan lélek fejlődésének, mely a pusztulásra ítélt társadalmi osztály tagjának tartja magát és ezzel az őszinte vallomással tulajdonképpen önmaga és osztálya fölött mondja ki akaratlanul is az ítéletét.

Komoly és erős írás ez a regény. Azt mondhatnók: majdnem férfias, pedig kedves női báj ömlik el rajta. Itt-ott erőteljesebb és kifejezőbb stílus és nyelvezet hiányát érezzük, De Sáfár Katalin tud írni és lebilincselő elbeszélő. Jó megfigyelő és kitűnő jellemzést ad, a regényben szereplő alakok élnek, nem papirosfigurák. Határozott érzésünk, hogy e kötet tulajdonképpen egy nagyobb munkának az első része. Érdeklődéssel tekintünk a további kötetek elé.

Sándor László

KÖLTŐK ÉS VERSEK. Két költő, két verskötet. Az egyik költő valamivel innen van a harmincon, a másik alig van túl rajta. Mindenképpen kortársak, amit nem annyira tulajdon évszámuk dönt el, hanem az évtized, amelyben egyidőben élnek és gondolkodnak, nem maradnak el az idő mögött, de nem is előzik meg, ami azt jelenti, hogy olyan nyelven szólnak hozzánk, amit mi is megértünk. A két költőnek, noha egymástól távol éltek, nagyjában egyforma volt a sorsa. Szegénység és nélkülözés. Az idősebb nyilván a kispolgári nyomor lukas rostáján át hullott a munkássághoz, a másikat pedig osztálykötöttsége tartotta meg munkásnak. Mind a kettő egyformán kezdi a kétkézi munkánál, az egyik gyárban, a másik nyomdában. Ezek aféle életrajzi adatok, amiket talán illő tudni egy-egy költőről, bár itt nem annyira az illem, mint a megismerés szüksége mondatja el mindezt róluk, azért,